

DE REDACTIE PRIVAAT

IN MEMORIAM CHRIS BRUNNER

Op 15 september 2007 overleed Professor Mr. Chris Brunner op de leeftijd van 78 jaar. Hij was een bijzonder gewaardeerd lid van de Nederlandse adviesraad van ons Tijdschrift voor Privaatrecht.

Bij de start van ons Tijdschrift werd beslist naast de eigen redactie-raad een Nederlandse adviesraad samen te stellen met enkele van de meeste eminente Nederlandse privaatrechtsgeleerden. Bij de aanvang waren dit Jan Drion, die helaas overleed vóór het eerste nummer verscheen op 13 maart 1964, J.M. Polak, Jef Maeyer, Werner Haardt alsook wijlen Adriaan Pitlo en Jaap Beekhuis.

Toen laatstgenoemde overleed in 1988 werd gezocht naar een Groningse collega om hem op te volgen. De keuze was vlug geschied in de persoon van Chris Brunner.

Persoonlijk kende ik hem als een trouw lid van de Afdeling Privaatrecht van de Nederlandse sectie van de Vereniging van de Vergelijking van het Recht in België en Nederland. Hij was er trouwens preadviseur over de rechtsdwaling, een preadvies dat overigens in het Tijdschrift voor Privaatrecht anno 1993 werd gepubliceerd. Hij was op de jaarvergadering van deze Vereniging een van de meest scherpzinnige commentatoren bij de behandeling van de vraagpunten.

Zijn bedenkingen waren briljant en de door hem aangehaalde voorbeelden, al dan niet denkbeeldig, waren gewoon meesterlijk.

Hoewel Chris Brunner door de Nederlandse juridische wereld ten zeerste werd gewaardeerd, bleef hij bij dit alles eenvoudig en doodgemoedereerd, hoewel hij een van de nestoren van de Nederlandse rechtswetenschap was.

In onze adviesraad was hij altijd aanwezig en zijn oordeel was steeds bezadigd én trefzeker.

Enkele jaren geleden liet hij per brief weten zijn ontslag aan te bieden daar hij ongeneeslijk ziek bleek te zijn. Het ontslag werd geweigerd, omdat dit niet behoort tot de bedrijfscultuur van ons Tijdschrift. Toen ik hem twee jaar later als herrezen mocht terugzien, klonk het zonder enige vorm van ergernis: *“Men had een verkeerde diagnose gesteld”!*

Toen ik het voorrecht genoot de visitatiecommissie van de Nederlandse rechtsfaculteiten in 1996 te mogen voorzitten, heeft het mij o.m. getroffen dat her en der voortreffelijke collega's dominant aanwezig waren.

Dit was natuurlijk ook het geval in die goede rechtsfaculteit van Groningen, maar dat was aldaar niet dominant, maar vanzelfsprekend. Ik zou het willen omschrijven als de natuurlijke stille kracht van Chris Brunner.

Dit bleek o.m. uit het feit dat aldaar voor de opleiding en begeleiding de "*lex Brunner*" (sic) gold. Deze regel luidde a.v.: de inkomende studenten moeten tijdens het eerste jaar krachtig begeleid worden en nadien dienen zij het zelf alleen waar te maken.

Het was in San Salvador de Bahia dat een op het Congres van de Internationale Vereniging voor Procesrecht aanwezige jonge Groningse collega mij op 17 september het droeve nieuws van het heengaan van onze goede collega kwam melden. Ik schrok ervan en treurde. Zoals op het doodsbericht stond heeft hij een prachtig leven gehad.

Voor ons Tijdschrift is hij ook een prachtige collega geweest.

Marcel STORME
Directeur T.P.R.

Chris Brunner was van 1973 tot 1996 hoogleraar burgerlijk recht aan de Rijksuniversiteit Groningen en een toonaangevend Nederlands jurist.

Christiaan Johan Henri Brunner werd in 1929 geboren in Roermond. Aanvankelijk wees niets op een toekomstige carrière in het recht. Zijn vader was ingenieur, eerst in Roermond en later in Den Haag, en zijn moeder kwam uit een domineesgezin. Na de middelbare school ging Chris Brunner studeren in Nijenrode, aan de in 1946 opgerichte opleiding voor het bedrijfsleven. Zijn eerste werkkring was in de internationale handel bij Tetterode. Daar kwam hij in aanraking met juridische kwesties en werd zijn belangstelling voor het recht gewekt. Brunner besloot alsnog rechten te gaan studeren, in Amsterdam aan de UvA maar hij studeerde in Leiden af, en voltooide deze tweede studie in drie jaar. Daarna volgde een lange carrière als advocaat in Rotterdam. Met de Rotterdamse haven zo dichtbij was het zeerecht één van de gebieden waarin hij zich specialiseerde. De in Nijenrode verworven talenkennis, onder meer van het Russisch, kwam daarbij goed van pas. Achttien jaar was Chris Brunner advocaat. Maar de eerste fusiegolf in de Nederlandse advocatuur in het begin van de jaren '70 liet ook het eigen kantoor, Nolst Trenité, Hoogenraad en Van Velzen niet onberoerd. Het kantoor werd groter en, belangrijker, als gevolg daarvan onvermijdelijk ook anders. De vrijheid van een kleine organisatie verdween. Wetenschappelijk was Brunner al actief geweest als auteur van diverse artikelen. Het aanbod om hoogleraar in Groningen te worden kwam dan ook op een goed moment. Het gezin, met inmiddels vier kinderen, verhuisde naar het Groningse dorp Glimmen.

In de Groningse rechtenfaculteit werd Chris Brunner één van de gezichtsbepalende hoogleraren. Als eerbetoon hangt zijn geschilderd portret in het Academiegebouw. Hij was betrokken bij het reilen en zeilen van de faculteit, niet alleen in zijn periode als decaan maar ook daarbuiten. Samen met Konrad Brahn (voor het zakenrecht) leidde Brunner vele generaties Groningse juristen op in het vermogensrecht, gaf hij leiding aan de Vakgroep Burgerlijk Recht (later Privaatrecht en Notarieel Recht) waarvan hij de *pater familias* werd, en stimuleerde hij onderzoek. Onder zijn leiding verschenen proefschriften op veel verschillende terreinen zoals onder meer het agrarisch grondverkeer (Heisterkamp), de onrechtmatige daad (Van Maanen), de aansprakelijkheid voor anderen (Oldenhuis), registers, risico en goede trouw (De Jong), beschikken over andersmans recht (Groefsema), de ontbinding (Hartlief), de hoedanigheid van partijen (Tjittes), de

voordeelstoerekening (Bolt) en de toerekening (Sieburgh). Brunner had, hoe drukbezet hij ook was, tijd voor anderen. Brunner hield van gezelligheid en was betrokken bij veel grotere en kleinere clubs, op juridisch terrein onder meer als voorzitter van de Nederlandse Juristenvereniging en als bestuurslid van het Groningse juridische gezelschap Pro Excolendo Iure Patrio.

Brunner was een breed georiënteerd jurist, die zich vooral bezig hield met het verbintenissenrecht. Zijn publicatielijst is lang en gevarieerd. In wetenschappelijk opzicht zijn er veel hoogtepunten aan te wijzen. Ik maak er een keuze uit. Zijn preadviezen behandelen 'De modernisering van het burgerlijk proces' (Nederlandse Orde van Advocaten, 1968), 'De invloed van geestelijke gestoordheid op privaatrechtelijke gebondenheid en aansprakelijkheid' en 'Rechtsdwaling' (beiden voor de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland, 1974 resp. 1993), 'Rechtsvinding Overgangsrecht Privaatrecht' (Nederlandse Juristenvereniging, 1985) en 'Gestolen roerende zaken en het Europees Privaatrecht' (Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, 1994). Hij schreef boeken over 'Verbintenissenrecht algemeen' (met G.T. de Jong), over 'Beginselen van samenloop' en bewerkte het onderdeel pacht van de Asser-serie. Noten schreef hij voor Verkeersrecht en vooral, vanaf 1980, voor de Nederlandse Jurisprudentie. Van zijn vele artikelen noem ik met name zijn artikel 'Causaliteit en toerekening van schade' in Verkeersrecht 1981, p. 210 en 233, waarin hij de rechtspraak over de nieuwe leer van de toerekening naar redelijkheid analyseerde en herformuleerde in een aantal vuistregels, die nog steeds worden gebruikt en aangehaald als de 'deelregels van Brunner'. Dit is één van de bijdragen waarmee Brunner zijn stempel op het Nederlandse aansprakelijkheidsrecht heeft gedrukt.

In juridisch Nederland heeft Brunner op vele manieren een rol gespeeld. Hij was raadsheer-plaatsvervanger in de Gerechtshoven te Arnhem en te Leeuwarden. In het Arnhemse hof, dat tot voor kort de hoogste rechter in pachtzaken was, ontwikkelde hij zijn kennis van het pachtrecht, een vak dat hij ook in Groningen ging doceren naast zijn reguliere vakken. Het verkeersrecht was een ander specialisme. Hij is van 1975 tot 1981 (hoofd)redacteur geweest van het Tijdschrift Verkeersrecht, sinds 1988 lid van de adviesraad van het Tijdschrift voor Privaatrecht. Hij was redacteur van de Monografieën nieuw BW, de boekenserie die de overgang van het oude naar het nieuwe Nederlandse Burgerlijk Wetboek wetenschappelijk heeft begeleid. Door zijn kennis, oordelend vermogen en reputatie was hij veelgevraagd

als adviseur. Hij was lid van de Staatscommissie voor het burgerlijk procesrecht en lid van *ad hoc* commissies in een aantal gevoelige kwesties. In die hoedanigheid heeft hij zich gebogen over onder andere de gevolgen van de sluiting van de kerncentrale in Dodewaard, de toezichthoudersaansprakelijkheid naar aanleiding van de affaire Vie D'Or en de massale aandelenleaseproblematiek. Ook de kunstclaims die teruggaan tot WOII hebben zijn aandacht gehad. Maar de meeste juristen zullen hem kennen als CJHB — de annotator van de NJ met 205 noten op zijn naam.

CJHB was de titel van het *liber amicorum* dat hem bij het bereiken van zijn 65ste verjaardag werd aangeboden. Bij zijn afscheid, twee jaar later, van de Groningse faculteit en van zijn Vakgroep Privaatrecht en Notarieel Recht werd hem *en petit comité* een kleiner bundeltje aangeboden, onder de titel CJHB Brunner-Privé. Daarin geven 29 (oud-) collega's, medewerkers en promoti een persoonlijke blik op Brunner. Daaruit blijkt eens te meer, dat op wie hem kenden, en dat waren er veel, Brunner altijd een stevige indruk naliet. Hij had een brede belangstelling, ook voor onderwerpen buiten het recht en ook voor anderen. Zijn oordeel was scherp, beargumenteerd en vaak stellig. Je wist waar hij stond. Na zijn emeritaat bleef Brunner werkzaam als annotator, arbiter en adviseur. Hij was naast zijn drukke werk iemand die genoot van zijn gezin en (klein)kinderen. Het gezin was geworteld in Groningen en had geen behoefte aan vertrek. Daarom, naar verluidt, is Brunner niet ingegaan op voorstellen voor hoge juridische posities in Den Haag.

Tot op hoge leeftijd is Chris Brunner actief gebleven. Ook jaargang 2007 van de NJ bevat nog drie van zijn noten: nummer 141 over de aansprakelijkheid van een sportschool voor een dodelijk ongeval bij een skeelercursus, nummer 285 over bewijskwesties bij het vaststellen van werkgeversaansprakelijkheid voor asbestschade en nummer 377 over de aansprakelijkheid van de gemeente voor de verkoop van verontreinigde grond jegens een latere verkrijger. Brunner's noten zijn gezaghebbend en vaak invloedrijk. In zijn conclusie voor het in NJ 2007, 141 gepubliceerde arrest verwijst P-G Hartkamp nog naar een door Brunner in diens noot onder HR 6 november 1981, NJ 1982, 567 aangedragen gezichtspunt. Brunner's noten getuigen van een scherpe analyse van de feiten en van het recht, maar ook van het talent om het recht te verbinden met de maatschappij door het achterliggende waardeoordeel te laten zien. Over een gemeente die mogelijk verontreinigde grond verkoopt: 'Burgers en bedrijven mogen van de overheid verwachten, dat die tegenover hen open kaart speelt en niet

haar eigen financieel belang stelt boven dat van de burgers en bedrijven wier belangen zij geacht wordt te dienen.' Zo besluit zijn laatste noot met een typerende zin, waarin kernachtig wordt verwoord wáár het hier om gaat. Door zijn persoonlijkheid, kennis en omgang met het recht heeft C.J.H. Brunner velen geïnspireerd en een blijvende bijdrage geleverd aan het Nederlandse recht.

M.H. WISSINK

Hoogleraar privaatrecht, Rijksuniversiteit Groningen